

Francie – vláda ideologie sociální nenávisti

O zdanění, které vyhání podnikatele a jiné bohaté osobnosti ze země, protikapitalistických náladách ve společnosti, dlouhodobé stagnaci Francie s profesorem Pascalem Salinem.

Německo, Francie, Británie, Itálie, Španělsko

Německý „supervolební“ rok začíná. Obhájí Angela Merkelová vítězství? Co se to děje v Hollandově Francii? Britský koaliční experiment právě v polovině. Kdo po Berlusconi? Španělská ekonomická paella.

VELKÉ EVROPSKÉ ZEMĚ
V ROCE 13.

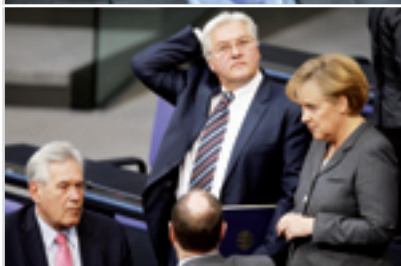
obsah

6 | Francie – vláda ideologie sociální nenávisti

ROZHOVOR | TÉMA O zdanění, které vyhání podnikatele ze země, protikapitalistických náladách ve společnosti, dlouhodobé stagnaci Francie, vlivu Evropské unie a přibližování k totalitě s profesorem Pascalem Salinem.

Rozhovor s profesorem Pascalem Salinem

10 | Německý „supervolební“ rok začíná

ANALÝZA | TÉMA Německé politické scéně dominuje i během krize jasně kancléřka Merkelová. Jenže letos se tato první žena v čele spolkové vlády bude muset podrobit volebnímu testu v podobě spolkových voleb.

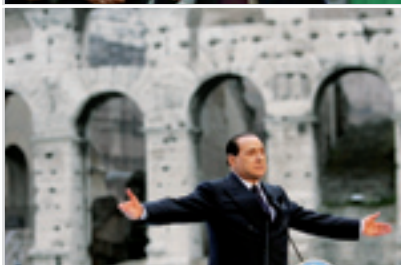
Autor Petr Sokol

12 | Koaliční experiment v polovině

ANALÝZA | TÉMA Byl to sňatek z rozumu a bezprecedentní krok do neznáma. Manželství konzervativců a liberálů se zrodilo z patových voleb uprostřed ekonomické krize. Kampaň byla hlavně o ekonomických tématech...

Autor Jiří Kozák

16 | Itálie 40 dní před volbami

ANALÝZA | TÉMA Ve dnech 24.-25. února se v Itálii konají volby do obou komor parlamentu. Kdo má šanci uspět a jaká je nálada ve společnosti?

Autor Tatiana Wartuschová

20 | Kudy dál v německém politickém marketingu?

ANALÝZA | TÉMA Německo čeká důležitý volební rok. Hlavní událostí budou pochopitelně podzimní parlamentní volby. Přibližně ve stejnou dobu se uskuteční i zemské volby v největší spolkové zemi Bavorsku a koncem roku v Hesensku. Ouverturu přitom obstarali již 20. ledna voliči v Dolním Sasku.

Autor Marek Buchta

22 | Amnestie na Slovensku

ANALÝZA | TÉMA Dvacátým výročím vzniku samostatného státu nebyla odůvodňována amnestie pouze v České republice, ale rovněž na Slovensku. Je proto na místě pozastavit se alespoň krátce u této slovenské amnestie a shrnout, koho se vlastně týká a jak je na Slovensku vnímána.

Autor Luboš Jemelka

CI Time

Odborný analytický měsíčník
Číslo 1
Ročník III.
Leden 2013

Vydává

CI Consult & Research, s.r.o.
IČ: 24772461
Jungmannova 29/19,
110 00 Praha 1, Nové Město

Kontakty

Telefon: 224 054 087
www.cicar.cz, citime@cicar.cz

Redakce

Šéfredaktor
Ladislav Mrklas

Odborní konzultanti redakce

Ivan Langer, Josef Šíma

Tajemnice redakce

Petra Viktorová

Art director

Ivo Kubát (Multimedia Atelier)

Vedoucí redaktorů rubrik

Jan Jireš (mezinárodní vztahy
a bezpečnost)

Petr Sokol (evropská politika)

Marek Buchta (veřejný marketing)

Ludmila Habadová (Zdravotní
a sociální politika)

Petr Stiegler (IT)

Jaroslav Salivar (vnitřní
bezpečnost)

Luboš Jemelka (Legislativa
a právo)

Stálí spolupracovníci

Radovan Ďurana,

Luboš Jemelka, Jiří Kozák,

Jakub Kříž, Ondřej Mátl

Jan Průša, Václav Rybáček,

Ladislav Tajovský,

Jazyková korektura

4JAN Public Relations, s.r.o

Fotografie

str.22-23 eu.fotolia.com

str.4-5, 10-21 čtk

Registrace MK ČR E 19998,

ISSN 1804-8099

Milí čtenáři!

Německo, Francie, Velká Británie, Itálie, Španělsko. Pět nejlidnatějších zemí západní a jižní Evropy, pět vyspělých států, které očekávají těžký a svým způsobem důležitý rok. Francie má po volbách, které přinesly změnu. Německo a Itálii naopak volby čekají. Účty, byť každý jiného typu, v nich budou skládat nejvýraznější osobnosti posledního desetiletí – Angela Merkelová a Silvio Berlusconi. Konečně, Španělsko a Británie, které nevolily loni a nebudou volit ani letos. Přesto je jejich situace ekonomicky i politicky složitá. Letošní první číslo měsíčníku CI Time vám přináší analýzy a rozhovor věnované primárně této pětici.

Téma otevírá vstupní analýza ekonoma Ladislava Tajovského, která se zamýšlí nad podobnostmi i odlišnostmi německé a italské ekonomicko-politické situace, a to v souvislosti s celoevropským děním. Rektor vysoké školy CEVRO Institutu si k „mikrofonu“ pozval francouzského ekonoma profesora Pascala Salina, s nímž diskutoval o míře zdanění, které vyhání podnikatele a jiné známé a bohaté osobnosti ze země, o protikapitalistických náladách ve společnosti, dlouhodobé stagnaci Francie, vlivech evropské integrace, přibližování k totalitě a dalších otázkách.

Německu se následně věnují další dva texty. Petr Sokol přibližuje, co všechno letos čeká německé voliče a politické strany. Analýzu doplňuje aktuální pohled na výsledek lednových zemských voleb v Dolním Sasku, které ukázaly jednu z možných cest – totiž faktickou remízu mezi stávajícími vládními a opozičními stranami. Volebním marketingem v Německu se zabývá článek Marka Buchty, který si mimo jiné klade otázku, zda Angela Merkelová má dostatečné množství sil na třetí volební vítězství.

Česká socioložka Tatiana Wartuschová, která nyní dlouhodobě působí v Itálii, rozebírá preference a nálady v této jihoevropské zemi. Konstatuje mj., že v Itálii se k politice vyjadřují prakticky všichni. Jiné zemi jižního křídla – Španělsku – se věnuje spíše ekonomická analýza Martina Vlachynského s výmluvným názvem Španělská ekonomická paella. Další ekonom, Jan Průša, rozebírá britskou univerzitní a vysokoškolskou reformu, již považuje za inspirativní model pro Česko. Britské vnitřní politice je věnován i text Jiřího Kozáka, který se zabývá hodnocením konzervativně-liberální koaliční vlády přesně v polovině mandátu.

Aktualitku z menší, avšak Česku o to bližší země, tedy ze Slovenska, přidává Luboš Jemelka, jehož text analyzuje slovenskou amnestii.

S přáním inspirativního čtení a upozorněním, že na nové číslo, věnované zejména zdravotnictví a sociálním otázkám, se můžete těšit na konci února.

Ivan Langer,
zakladatel společnosti
a odborný konzultant redakce

Ladislav Mrklas,
zakladatel společnosti
a šéfredaktor

Evropská politika v národních volbách

Loňský rok byl z pohledu vysoké a nejvyšší evropské politiky svého druhu spíš udržovací než revoluční. Samozřejmě, témata jako bankovní unie a okruh problémů tak či onak souvisejících s budoucností eurozóny plnila přední stránky novin – ale vždy šlo spíš o přípravnou palbu.

LADISLAV TAJOVSKÝ | Autor je ekonom, přednáší na Národohospodářské fakultě VŠE a CEVRO Institutu, pravidelně přispívá do českých médií

Klíčová a nevratná rozhodnutí byla nadhazována, implicitně představována, aby pak byla odsunuta na dobu více či méně vzdálenou. Kritické problémy byly zahlazovány a největší díry látány rekordními záplatami.

AŽ PO NĚMECKÝCH VOLBÁCH...

Sledovali jsme v mnoha ohledech tradiční politiku spočívající v tom, že se problémy „vysedí“. Právým přeborníkem

byl rekordman v délce německého kancléřství Helmut Kohl, a proto není divu, že právě u Angely Merkelové měl takový přístup logiku nejen věcnou, ale i historickou. Zařadila by se do řady německých kancléřů, jejichž modus operandi spočíval v tom, že skutečné řešení odsouvali až na samou mez možného.

Rozhodnutí o budoucnosti kriticky zasažených zemí jižního křídla eurozóny byla hrnuta před sebou – až bude po německých volbách. Ty spolu s ita-

skými mají naznačit rychlost a taktiku směřování k hlubším integračním cílům. Oboje v roce 2013.

Rok 2013 byl také vnímán jako ten, který přinese naději – zejména na konečné oživení z následků finanční krize, s níž se Evropa potýká. Přitom poslední čísla

právě z Německa jsou vše, jen ne impozantní: 2010 – 4,2%, 2011 – 3%, 2012 – 0,7%. Navíc dynamika je zřejmá – v posledním čtvrtletí 2012 ekonomika zaznamenala dokonce půlprocentní pokles.

To může znamenat z „evropského“ hlediska mnohé, obzvláště v situaci, kdy strukturálně nejrozkmitanější země eurozóny, Itálie, stojí před vlastními volbami. Ty mají své specifické rysy, díky nimž se jedna z největších evropských ekonomik z hlediska politické kultury vždy na pár měsíců posune o hodně dál na východ. Dědictví úřednického premiérství Montiho vlády navíc není vůbec jednoznačné – i v hodně barevném vidění není vůbec zřejmé, zda se nejednalo spíše o ztracený rok než o cokoli jiného.

JENŽE NENÍ ZAHRANIČÍ JAKO ZAHRANIČÍ.

Když s někým máte společnou měnu a fakticky máte právo veta nad jeho vládnutím, je to ještě zahraničí?

lištvu. Na tom by nebylo nic výjimečného, podobná praxe je standardem. Ovšem v situaci, kdy je německý přístup třeba k řeckým perspektivám v rámci eurozóny prezentován jako pokračování naci-

Merkelová může rozumět tomu, oč zde běží – protože pochází z bývalé NDR, která svou vlastní vládu měla také spíše nominálně.

Jestliže se Merkelová rozhodne obětovat úspornou rétoriku a přistoupí na dnes tolik populární notu prorůstové politiky, musí nutně čelit otázkám, jak si mají Řekové vysvětlit už téměř třetinouovou kontrakci vlastní ekonomiky a nezaměstnanost přesahující čtvrtinu průmyslového obyvatelstva. Že realita není takhle černobílá a že Řecko není Německo, nebude hrát významnou roli: ekonomika, ta řecká, leť dolů, nezaměstnanost vzhůru, k rozpočtové střídmosti nás, Řeky, nutí Němci – a nyní po řádově méně špatných číslech z vlastní ekonomiky sami přistupují k opatřením, která jiným, nám, zakazují.

EUROLEVITACE

Tohle všechno se bude špatně vysvětlovat. A nejen v Řecku. Itálie je jiná liga, případné zhroucení místní ekonomiky by s sebou stáhlo dolů celou eurozónu. Italská ekonomika má oproti Řecku jednu výhodu, která se však může brzy ukázat jako zcela lichou – drtivá většina jejich obrovského domácího dluhu je zaparkována v rozvahách domácích bank; u Řeků to je jinak, což se také všeobecně ví. Řecké dluhopisy si posmutněle hoví primárně v rozvahách bank dvou největších ekonomik eurozóny. Němečtí politici tak bruslí na kluzišti, které má mantinely uprostřed – to, co prodávají voličům doma, je přesně tím, co musejí vyvracet v zahraničí.

Jenže není zahraničí jako zahraničí. Když s někým máte společnou měnu a fakticky máte právo veta nad jeho vládnutím, je to ještě zahraničí? Domácí politické zápasy tak v roce 2013 dostanou ještě mnohem evropsější rozměr, než měly doposud. A není vůbec zřejmé, zda jednotliví aktéři znají návod, podle něž si mají počínat. Společná měna levitující ve státoprávním vzduchoprázdnu umožňuje takový mix politiky, který svého druhu nemá v moderní době obdoby.

Řecký premiér Antonis Samaras, vpravo, a německá kancléřka Angela Merkelová hovoří po jejich prohlášení do médií na zámku Maximos v Aténách, čtvrtek 9. října 2012.

Merkelová může pod vlivem zpráv z ochabující ekonomiky přistoupit v rámci předvolebního populismu na další kompromisy. Deklarovaná snaha o konsolidaci rozpočtu jako společný evropský jmenovatel se tak klidně dostane do rozporu se snahou zalíbit se domácímu vo-

mu jinými prostředky a kdy je souhlasné stanovisko Angely Merkelové faktickou podmínkou každého podstatnějšího kroku Samarasovy vlády, dostává německá předvolební kampaň dosud v poválečné evropské historii málo vídaný rozměr. Je zajímavou náhodou, že právě Angela

O zdanění, které vyháání podnikatele ze země, protikapitalistických náladách ve společnosti, dlouhodobé stagnaci Francie, vlivu Evropské unie a přibližování k totalitě s profesorem Pascalem Salinem.

Francie – vláda ideologie sociální nenávisti

Rozhovor s prof. Salinem o Francii

JOSEF ŠÍMA | Vedl rozhovor

I z českých novin jsme se nedávno dozvěděli, že v důsledku 75% zdanění příjmů pro nejbohatší Francouze Gérard Depardieu požádal o ruské občanství, úspěšní podnikatelé opouštějí zemi a mnoho dalších hledá cesty, jak se vysokým daním vyhnout. Jak hodnotíte dopady této daně? Jedná se o trvalé opatření?

Během prezidentské kampaně v roce 2012 se François Hollande velmi snažil reagovat na rostoucí popularitu extrémní levice. Aby dokázal, že je věrným stoupencem tradiční levicové ideologie, ze dne na den slíbil, že zvýší mezní sazbu daně z příjmu pro nejbohatší na 75%. Dnes se socialisté cítí vázáni tímto slibem, ale někteří z nich jsou z toho v rozpacích, jelikož chápou, že toto opatření má velmi ničivé dopady. V tomto ohledu může být případ Gérarda Depardieu velmi užitečný, protože pomohl lidem lépe porozumět negativním dopadům zdanění. Depardieu se nejprve rozhodl opustit Francii a koupil si dům v Belgii, později získal ruský pas. Před touto událostí velká část veřejnosti vysoké daně přijímala, protože – bohužel – ve Francii vládne velmi protikapitalistická mentalita a lidem je

od školních let vštěpována marxistická myšlenka, dle níž jdou zisky podnikatelů na úkor zaměstnanců a jejich mezd. Nechápu, že zisky jsou odměnou za inovace a přijímání rizika. Když lidé nyní sledují Gérarda Depardieu, jehož obdivují, mnohé to nutí přehodnotit svůj postoj. Ve skutečnosti samozřejmě není prvním, kdo Francii opouští. Velké množství podnikatelů a umělců již odešlo – např. do Belgie, Velké Británie, USA či Švýcarska, kde jsou daně daleko nižší. Hollandeova 75% daň tento proces urychlila. Musíme si uvědomit, že ve skutečnosti samozřejmě existují i další daně, a tak se může stát, že bohatí lidé platí na daních 100% svého příjmu, a dokonce i více! Nelze se pak divit, že odcházejí. Získávají pocit, že tato politika je symptomem sociální nenávisti, což bohužel přesně odráží realitu. Lidé ale odcházejí nejen kvůli vysokým daním, ale proto, že nedokáží nadále působit v prostředí, které je k nim nepřátelské. A to je velmi smutné. Tvrdilo se, že 75% daň je uvalena jen na přechodnou dobu, dokud neodezní hospodářská krize. Dnes se však zdá, že socialisté by ji rádi přeměnili v trvalé opatření.

NESMÍME ZAPOMÍNAT NA TO,

že i před posledními volbami patřila Francie mezi země s nejvyššími daněmi na světě. Daně rostly postupně od zvolení socialistického prezidenta François Mitterranda v roce 1981 a není překvapivé, že Francie má též od té doby – oproti době předcházející – trvale vysokou míru nezaměstnanosti a nízkou míru růstu.

VÁLKA VŠECH PROTI VŠEM

Daň na bohaté je pouze jedním, byť možná nejviditelnějším a nejdiskutovanějším aspektem hospodářských politik prováděných prezidentem Hollandem. Můžete shrnout ostatní kroky, které vláda uskutečňuje?

Nesmíme zapomínat na to, že i před posledními volbami patřila Francie mezi země s nejvyššími daněmi na světě. Daně rostly postupně od zvolení socialistického prezidenta Françoise Mitterranda v roce 1981 a není překvapivé, že Francie má též od té doby – oproti době předcházející – trvale vysokou míru nezaměstnanosti a nízkou míru růstu. Naneštěstí všichni prezidenti (a všechny parlamenty a vlády), kteří měli zastávat pravicové myšlenky, dělali levicovou politiku, takže jsme měli u moci socialisty zleva i zprava! A nyní, navzdory tomu, že jasnou prioritou by pro Francii mělo být snižování daní, nový prezident a nová vláda se rozhodli pro pravý opak. Francie je například jednou z mála zemí, která uvaluje daň z bohatství. Socialisté nedávno dramaticky zvýšili její sazbu, a to také samozřejmě přispívá k vyhánění mnoha lidí ze země. Výrazně též zvýšili sazby daně z kapitálových výnosů, na což ostře reagovali mladí inovátoři zakládající firmy v oblasti moderních technologií. Bojí se totiž, že budou při prodeji svých firem zdaňováni sazbou 60%. Proto řada chytrých a úspěšných mladých podnikatelů opouští Francii, a stejně tak přibývá mladých lidí s dobrým vzděláním, kteří mají pocit, že ve Francii nejde začít podnikat, nashromáždit nějaký kapitál a zlepšit si životní úroveň. Politika ohromného přerozdělování a státního intervencionismu není jen hospodářství, ale ničí myšlení lidí – sociální demokracie vede válku všech proti všem. Lidé jsou více závislí na rozhodnutích státu než na vlastním úsilí a vlastních rozhodnutích. A to je velmi frustrující.

Jaké mohou být důsledky těchto politik? Pro nás, kteří žili dlouhá léta v těžce regulovaných a zdaňovaných zemích, působí tyto kroky děsivě!

Hospodářská situace je ve Francii obtížná. Ekonomika neroste a nezaměstnanost přesahuje 10% a dále se zvyšuje. Prezident viní světovou krizi a věří, že vše se samo napraví, obzvláště když ekonomiky ostatních zemí začnou růst. To je však jen zbožné přání. Francie má dlouhodobý problém s nezaměstnaností a růstem. Na vině jsou vysoké daně a paralyzující regulace a bez jejich výrazného snížení náprava nenastane. Vysoké daně ničí podněty k práci, úsporám, investicím a inovacím. Stát podnikatelům říká: „Investujte, najímejte lidi, vyrábějte; když se vám to nepovede, přijdete o vše, co máte; ale když uspějete, vezmu vám pomocí daní téměř vše, co jste vytvoři-

li.“ Je zjevné, že stále méně lidí bude ochotno za těchto podmínek riskovat a podnikat. Navíc díky regulacím trhu práce je tak obtížné někoho propustit, že si podnikatelé raději rozmyslí někoho najímat. Kvůli daním a sociálním odvodům jsou náklady práce vysoké, a proto lze předpovídat, že Francii čeká dlouhé období ekonomické stagnace (možná deprese), jelikož dnešní vláda dělá přesný opak toho, co by dělat měla.

Vedle ekonomických dopadů lze vidět za kroky socialistické vlády útok na soukromé vlastnictví a smluvní svobodu, základ tržní ekonomiky...

Samozřejmě že tento vládní aktivismus je útokem na soukromé vlastnictví! Jak jsem ale řekl, není to nic nového, není to změna směru, spíše jde o větší intenzitu těchto aktivit. Člověk se ale neubrání dojmu, že se Francie posouvá směrem k totalitní společnosti. V jistém smyslu je dnešní situace složitější než to, co jste zažívali za komunismu. V komunistické zemi není lehký život, ale víte, že celý systém se musí rozložit a že také k tomu může dojít, jak nám ukázala historie. V zemi, jako je Francie, je problém mnohem subtilnější, protože existující systém je tvořen miliony konkrétních rozhodnutí a je obtížné vidět a objasnit podstatu celého systému. Ale ať se podrobně podíváte na jakoukoli oblast, narazíte na šílené regulace. Lidem je více a více odebírána možnost samostatně se rozhodovat, uzavírat smlouvy a vlastnit věci. Dnešní vláda například omezuje svobodnou dohodu na výši nájmu nebo výši cen za výkony soukromých lékařů.

ZÁKLADEM PROBLÉMU JE SOCIALISTICKÉ ŠKOLSTVÍ

Nejedná se ale jen o „pragmatický“ krok kvůli dnešní dluhové krizi, případně reakce na nárůst vlivu nacionalistických stran?

Tyto politiky je možné označit za pragmatické kroky činěné lidmi, kteří nerozumí fungování svobodné společnosti a pro něž je řešením každého problému omezení soukromé aktivity. Jedná se ale také o důsledek protitržní a protikapitalistické ideologie, která je hluboce zakořeněna ve francouzské levici a která brání politikům v pochopení dění kolem nich. Na tom má velký podíl vzdělávací systém, který má podobu veřejného monopolu a vstěpuje do mladých lidí socialistickou ideologii, takže veřejné mínění je následně nakloněno tuto ideologii přijímat. Z tohoto pohledu je udivující, že nacionalistická Národní fronta, která patří k extrémní pravici, volá též po intervencionistických hospodářských politikách. Z krizové situace však vyvěrá i jistá naděje. Veřejné mínění se mění a – dle posledních prů-

zkumů – již méně než třetina lidí je přesvědčena, že prezident a premiér jsou schopni současné problémy řešit.

EVROPA NA SČESTÍ

Francie je tahounem evropské integrace. Jaký je vztah mezi událostmi uvnitř Francie a vývojem na evropské scéně?

K evropské ekonomické integraci existují dva přístupy. Prvnímů můžeme říkat „konkurenční přístup“. Tomu já dávám přednost. Jde v něm o odstranění překážek volného obchodu zboží, kapitálu a lidí, takže je pak na lidech samotných, pro jaké aktivity se rozhodnou. Konkurenci mám na mysli volný vstup do odvětví, který vede ke snaze výrobců zvyšovat kvalitu toho, co vyrábějí, a k diverzifikaci aktivit. Konkurenční přístup též znamená konkurenci mezi institucionálními systémy. To znamená, že jakákoli země (případně region či město) mohou rozhodnout o podobě svých daní, zákonů a regulací. Tato institucionální diverzifikace umožňuje experimentování a učení se ze zkušenosti. Podle F. A. Hayeka je konkurence procesem objevování, a to se týká i institucí.

Druhým přístupem k integraci je „centralizační přístup“. Má za cíl harmonizovat daňové systémy, zákony a regulace a vytvořit evropský superstát. Zastánci tohoto systému tvrdí, že konkurence mezi výrobci je spravedlivá pouze tehdy, pokud operují ve stejném institucionálním prostředí. To je však mylný postoj, neboť základem konkurence je diferenciacce. Naneštěstí se však dnes stal centralizační přístup základem uvažování o Evropě. Bě-

hem minulých desetiletí se Evropa posunula od původně správného konceptu jednotného trhu ke konceptu „harmonizované“ Evropy, založené na centralizovaných rozhodnutích. Tento proces byl silně ovlivněn francouzskými vládami, které se vždy snažily navzdory jeho naprostému fiasku exportovat do Evropy „francouzský sociální model“. (Možná se tak stalo právě kvůli tomuto fiasku, protože neblahé dopady fungování tohoto modelu je možné lépe skrýt, přijmou-li ostatní země tentýž systém daní a regulací.) A podařilo se jim to z historických důvodů, jelikož evropským institucím dávala (a stále dává) podobu spolupráce mezi Francií a Německem. Pro budoucnost Evropy je však důležité, aby více vlivu na podobu evropských politik získaly britské vlády, které mají blíže k systému konkurenčnímu. Vůbec by mi nevadila situace, kdy by vznikla koalice některých evropských zemí (ze střední Evropy?) a Velké Británie, která by vytvářela protiváhu německo-francouzskému vlivu, jež by mohla přinejmenším zastavit nebezpečný proces politické centralizace.

Vidíte šanci, že by došlo ve Francii k nějaké zásadní politické změně?

Z důvodů, o nichž jsem hovořil, se velice obávám o budoucnost Francie – která mimochodem nemusí být brzo schopna splácet své dluhy. V současnosti nevidím šanci, že by se objevil politický vůdce, který by měl odvahu a schopnost provést nutnou změnu francouzského systému. Jedinou nadějí je dnes to, že roste počet mladých lidí, kterým je jasné, že stávající systém zcela selhal, a hledají alternativu ukotvenou v liberální tradici. Je to důležité, protože politická změna nemůže bez změny veřejného mínění nastat.

PASCAL SALIN (* 1939)

- francouzský ekonom, profesor emeritus na Université Paris-Dauphine specializující se na veřejné finance, peněžní teorii a teorii vlastnických práv;

- autor 12 knih, desítek odborných článků a stovek článků v populárním tisku; je vlivným autorem hojně píšícím pro francouzská média, častým hostem televizních debat;
- vystudoval právo na Univerzitě v Bordeaux, ekonomii a sociologii na Institut d'études politiques v Paříži, následně získal doktorát z ekonomie a ve 27 letech se stal profesorem. Od roku 1970 až do roku 2009 působil na Université Paris Dauphine;
- působil jako konzultant MMF, OSN a Harvard Institute for International Development;
- byl jmenován rytířem Čestné legie, rytířem Řádu pro umění a literaturu a nositelem Řádu akademických palem;
- mezi jeho knihami najdeme *Revenir au capitalisme: Pour éviter les crises* (2010), *Français, n'ayez pas peur du libéralisme* (2007), *Liberalisme* (2000), *La concurrence* (1995); česky vyšla sbírka jeho článků pod názvem *Ekonomická harmonizace* (2003), ve slovenštině jeho učebnice *Makroekonomie* (1993).

Německý „supervolební“ rok začíná

Německé politické scéně dominuje i během krize jasně kancléřka Merkelová. Jenže letos se tato první žena v čele spolkové vlády bude muset podrobit volebnímu testu v podobě spolkových voleb.

PETR SOKOL | Autor je politolog, přednáší na CEVRO Institutu, řídí CEVRO Revue a pravidelně přispívá do dalších českých médií (např. do Reflexu)

POPULÁRNÍ KANCLÉŘCE MERKELOVÉ CHYBÍ SPOJENCI

Popularita Angely Merkelové téměř dvojnásobně přesahuje volební preference její křesťanskodemokratické aliance CDU/CSU, ale ani to není vzhledem k rozdrobenosti ostatních stran se šancí na vstup do Bundestagu výrazný problém. Merkelovou může paradoxně na vrcholu její popularity o třetí kancléřské období připravit absence dostatečně silného koaličního partnera. Současný koaliční partner FDP se potácí pod hranici pěti procent a ostatní koalici s CDU/CSU (zatím) odmítají.

NEPOVEDENÝ START

V podstatě od posledních spolkových voleb, kde SPD utrpěla historickou porážku, odešla do opozice a přepustila ve vládě s CDU místo středopravicovým liberálům z FDP, debatovalo se u německých sociálních demokratů o tom, kdo vyzve kancléřku Merkelovou v příštích volbách. Vybíralo se z tzv. „troiky“, kterou tvořili předseda strany Sigmar Gabriel,

lídr SPD v minulých volbách a stávající šéf poslanecké frakce SPD ve Spolkovém sněmu Frank-Walter Steinmeier a bývalý ministr financí a současný poslanec Peer Steinbrück. Oba politici, jejichž jméno začíná na Stein- a kterým se v novinářském žargonu přezdívá v Německu „stones“, se dlouhodobě těšili vyšší popularitě než stranický předseda. Nekončící debatu o tom, kdo bude kancléřčím vyzyvatelem, utnuli sociální demokraté až minulý září. Steinmeier se kvůli zdraví manželky rozhodl ze souboje vycouvat a Gabriel byl

najednou ze zbylé dvojice ten slabší. Lídrem do voleb se proto stal Peer Steinbrück. Ten začal kampaň zostra a vyhlásil, že nepůjde do velké koalice s CDU/CSU. Jenže od té doby vrší jeden nešťastný výrok za druhým, jejichž vrcholem byl jeho požadavek, aby byl zvýšen plat spolkového kancléře. Aktuální výzkumy ukazují, že by až polovina sociálnědemokratických voličů preferovala za kancléře A. Merkelovou...

I PO DOLNÍM SASKU PLATÍ,

že vstup FDP do Bundestagu je výrazně ohrožen, SPD nemá dobrého lídra a CDU se bude strachovat, zda se jí podaří po očekávaném volebním vítězství vytvořit koalici.

podárství Philipp Rösler. Tento politik s vietnamskými kořeny se moci v FDP ujal vnitrostranickým pučem, když byla strana nespokojena s vládním vystupováním předcházejícího předsedy Guido Westerwelleho. FDP, která v minulých spolkových volbách získala rekordní výsledek na základě své liberální hospodářské politiky, stojící hlavně na nízkých daních, celé funkční období doplácí na spolupráci s CDU, která se stále více

posunuje do středu. Vnitrostranická opozice proto volá po další výměně v čele strany, a už má dokonce vybraného nástupce.

SPLASKLÁ ORANŽOVÁ BUBLINA

Jak rychle se na německé politické scéně objevila Pirátská strana, tak rychle nyní nastal její sestup. Piráti ještě loni dobývali jeden zemský sněm za druhým, dokonce jednu chvíli dosáhli v žebříčku volebních preferencí na pozici třetí nejsilnější strany, když na krátký čas s dvojcifernou podporou předešli i zelené.

Jenže od té doby nastal obrat. Čím více se piráti dostávali na světlo, tím více klesala jejich podpora. Na přelomu roku celoněmecké preference strany dokonce spadly pod hranici pěti procent.

LABORATOŘ NIEDERSACHSEN

V této situaci celé Německo napjatě sledovalo první díl seriálu s názvem „supervolební“ rok, který se odehrával v Dolním Sasku. Země bývá označována za zmenšeninu Spolkové republiky Německo nebo alespoň její západní části. I proto byl zdejší volební souboj velmi napjatě sledován. Volební výsledky měly rozhodnout o osudu dvou mužů, kteří ale ve zdejších zemských volbách nekandidovali: kancléřského kandidáta SPD a šéfa FDP.

Výsledek napověděl, že pro podzimní spolkové volby je vše otevřené. CDU obhájila první místo, ale ztratila přes šest procent hlasů a přišla o post spolkového premiéra, když sociální demokraté se zelenými získali v zemském sněmu většinu jednoho hlasu. CDU ale hlasy ztratila hlavně kvůli tomu, že její voliči „půjčili“ hlasy liberálům, které tak vytáhli ze čtyř procent na deset. Výzkumy ukázaly, že téměř 80 % voličů FDP bylo „vypůjčeno“ od CDU. Piráti i postkomunisté se do zemského sněmu nedostali. I po Dolním Sasku platí, že vstup FDP do Bundestagu je výrazně ohrožen, SPD nemá dobrého lídra a CDU se bude strachovat, zda se jí podaří po očekávaném volebním vítězství vytvořit koalici.

Michael Glos, Peer Steinbrück, Frank-Walter Steinmeier a Angela Merkelová v rozhovoru před zasedáním Bundestagu.

ŽLUTÉ PSYCHO

Velmi turbulentní dobu zažívají němečtí liberálové z FDP, kterým se dlouhé měsíce nedaří získat podporu nad hranici pět procent. Hrozba vypadnutí z budoucího Bundestagu straší celou členskou základnu a v plném proudu je personální debata na téma, kdy má být odvolán předseda strany a ministr hos-

ČÍM VÍCE SE PIRÁTI

dostávali na světlo, tím více klesala jejich podpora.

Koaliční experiment v polovině

Byl to sňatek z rozumu a bezprecedentní krok do neznáma. Manželství konzervativců a liberálů se zrodilo z patových voleb uprostřed ekonomické krize. Kampaň byla hlavně o ekonomických tématech a redukce státního deficitu byla prvním bodem manželské smlouvy. Teď je britská koaliční vláda v poločase a je čas hodnotit.

JIŘÍ KOZÁK | Autor je politolog, působí jako ředitel CEVRO – Liberálně-konzervativní akademie

Je obecným jevem, že vládní strany v půlce mandátu koukají v preferencích na záda opozičních stran. Není tomu jinak ani v Británii. Průzkumy pravidelně předpovídají většinu pro labouristickou opozici a lokální a doplňovací volby v minulém roce tato čísla jen potvrdily.

Stejně tak ale přichází období revize vládních kroků, a pokud byly úspěšné, nastává obvykle i obrat ve vývoji preferencí. Současná koaliční vláda je však v nelehké pozici. Nikdo nedokáže říct, v jakém stavu by byla britská ekonomika, kdyby teď vládl někdo jiný. A mohlo by to být daleko horší. Současná vláda se podařilo propad zastavit a výhled vylepšit. Ale stejně se málokomu zavděčila, neboť na počátku vyvo-

lala očekávání větší, než jaké je schopna naplnit.

NELEHKÝ BOJ S KRIZÍ

Poslední zpráva OECD o Británii hovoří o stabilizaci ekonomiky a pro rok 2013 předpovídá její růst. To by v polovině vládního mandátu byl slibný výsledek. Rok 2012 přinesl růst HDP i díky Olympijským hrám. Ekonomické zlepšení v roce 2013 bez mimořádného příspěvní akcí jako Olympiáda by potvrdilo úspěch vládních kroků.

Pomocí škrty ve veřejných rozpočtech snížila koalice deficit Británie za dva roky o jednu čtvrtinu. Aby však dosáhla svého cíle snížení celkového zadlužení země, musela by redukce deficitu probí-

hat mnohem rychleji. Dluh totiž od nástupu koaliční vlády navzdory intervencím stoupl o téměř 13% HDP.

Škrty se pozitivně projevíly ve struktuře zaměstnanosti. Veřejný sektor zaměstnává o zhruba 600 tisíc lidí méně, přesto má země o milion pracovních míst víc než před volbami.

Ačkoliv tato čísla vypadají relativně optimisticky, reálná mzda v Británii klesla za dobu vládnutí koalice o zhruba 4%. Návrat k růstu se očekával během letošního roku. Ale poslední předpovědi vládní rozpočtové agentury nyní odhadují pokles až do roku 2014. Na vině je především vysoká inflace.

BITTER-SWEET HARMONY

I když v ekonomice se konzervativcům a liberálů daří najít společnou řeč, dalo by se jejich spojení nazvat spíše hořkosladkou harmonií.

Zejména politické reformy často narážely na rozdílný postoj obou částí koalice. Nejmarkantněji to bylo vidět v otázce volebních reforem. Referendum o změně volebního systému koalice sice uskutečnila, ale to byla jediná

shoda. Liberální pro a konzervativní proti změně vládu nerozložilo, ale pro koalici politiky znamenalo mnoho měsíců napětí.

Další politické reformy, jako například zpřísnění pravidel čerpání náhrad či možnost odvolání poslance, zůstaly spíše ve formě plánu nebo byly hodně zmírněny.

Nemluvě o reformě Sněmovny Lordů, na které se obě strany už vůbec neshodnou. Konzervativci zablokovali reformní návrhy koalicičních LibDem. A teď jim to liberálové vracejí obstrukcí při reformě volebních okrsků. Ty se v Británii pravidelně revidují a konzervativci usilují o další změnu. Ta by jim mohla přinést v příštích volbách až dvacet nových křesel, což může být zásadní pro obhajobu vítězství.

Oheň v koalici rozdmýchávají i další témata, jako jsou třeba vztahy s EU. V konzervativní straně sílí hnutí poslanců, kteří tlačí Camerona, aby se vzeprél centralizaci ze strany EU a přenesl část pravomocí zpět do Westminsteru. To by mělo znamenat i významné ušetření peněz, které Británie platí do unijního rozpočtu.

Počínání vlády by se dalo označit nejlépe jako relativně úspěšná snaha o stabilizaci ekonomiky státu na pozadí neustálých sporů koalicičních partnerů, nekoordinovaných útoků a individuálních ambicí.

OBNOVENÝ SLIB

Navzdory všem neshodám a krizím šéfové obou koalicičních stran představili plán pro druhou část mandátu. Nechybí v něm další škrtky, zlepšování sociální-

Premiér David Cameron mluví v House of Commons, Londýn.

AČKOLIV TATO ČÍSLA VYPADAJÍ RELATIVNĚ OPTIMISTICKY,

reálná mzda v Británii klesla za dobu vládnutí koalice o zhruba 4%. Návrat k růstu se očekával během letošního roku. Ale poslední předpovědi vládní rozpočtové agentury nyní odhadují pokles až do roku 2014.

ho programu pro důchodce a děti, podpora hypoték, investice do infrastruktury a další.

Obě strany shodně tvrdí, že koalice vydrží až do plánovaného května 2015. Ve zbytku mandátu však bude muset výrazně vylepšit styl. Dosavadní obraz přinesl v průzkumech předpovídanou většinu sta křesel pro opoziční labouristy. A možná byl také inspirací pro vznik nových dílů veleúspěšného seriálu osmdesátých let Jistě, pane ministře, které byly uvedeny na obrazovku v půlce letošního ledna.

Reforma univerzitního vzdělání ve Spojeném království

Financování britských univerzit nedávno prošlo rozsáhlou reformou. Na podzim 2012 nastoupili první studenti, na které se vztahují nová pravidla. Proti změnám ostře protestovaly jak část studentů, tak část vyučujících.

JAN PRŮŠA | Autor je ekonom, působí na Institutu ekonomických studií Fakulty sociálních věd UK

Odpor pokračuje i po spuštění nového systému. Vznikla dokonce Rada na obranu britských univerzit (CDBU), skupina asi 70 profesorů, kteří chtějí organizovaně prosazovat zrušení reformy. Vzhledem k reakcím si schválené změny zaslouží detailní pozornost.

STUDENTI MAJÍ PLATIT

V roce 1997 byl vzhledem k nedostatku peněz na britských univerzitách zaveden poplatek 1 000 liber ročně. Od roku 2006 si univerzity mohly začít účtovat školné až do výše 3 000 liber a studenti nabyli možnost získat na vzdělání výhodnou státní půjčku. Půjčky byly doplněny přímou pomocí pro talentované a sociálně slabé.

Náklady na univerzitní vzdělání se tak zčásti přesunuly do výdělečného období absolventů. Většinu příjmů univerzit však stále tvořily přímé dotace ze státního rozpočtu: ve školním roce 2008/2009 3,5 miliardy liber (60% jejich rozpočtu), zatímco na školném se vybralo 2,5 miliardy.

Podzim 2012 je v tomto směru přelomový. Hranice školného se posunula až na 9 000 liber ročně. Podle plánu se mají přímé státní dotace univerzitám snížit na 0,7 miliardy liber (jen asi 13% jejich rozpočtu). Zbytek má pokrýt školné, byť z většíny vypůjčené od státu. Počítá se, že školné by univerzitám mělo přinést 4,9–5,7 miliardy liber podle toho, jak vysoké školné si nakonec univerzity nastaví.

LEPŠÍ MOTIVACE STUDENTŮ I ŠKOL

Hlavním principem celé reformy je jednoduchá myšlenka: Místo aby terciární vzdělávání platil přímo státní rozpočet, peníze stát půjčí studentům tak, aby s nimi naložili podle svých představ. Studenti budou mnohem více motivováni vybrat si odpovědně jak školu, tak obor. Zároveň se za své peníze budou chtít více naučit, a to se odrazí ve studijním úsilí i v důsledném sledování kvality výuky.

Univerzity se pochopitelně budou o studenty muset více snažit. To je povede ke snaze nabízené kurzy co nejvíce atraktivní a poskytnout co nejvyšší přidanou hodnotu. Konkurence pro ně znamená větší práci, nemůže tak překvapit, že univerzity proti reformě protestují nejhlasitěji, ačkoliv se objem peněz dostupný školám má po reformě zvýšit.

SOCIÁLNÍ ASPEKTY

Celý systém má jasně nastavené parametry. Půjčky absolventi splácí až při překročení ročního platu 21 000 liber (hranice zvýšena oproti předchozím 15 000) a po dobu maximálně 30 let. Případné nesplacené částky jsou odepsány. Britská vláda odhaduje, že se bude muset odepsat zhruba 30% vypůjčených prostředků. Už tato podmínka zajišťuje sociální ohleduplnost, a k tomu přispívají sociální podpory studentům z rodin, jejichž roční příjmy nedosahují 60 000 liber.

PŘÍMÉ STÁTNÍ DOTACE

univerzitám se mají snížit na 0,7 miliardy liber (jen asi 13% jejich rozpočtu). Zbýlých zhruba 5 miliard má pokrýt školné, byť z většiny vypůjčené od státu.

DOPADY V PRVNÍM ROCE

Výroční zpráva UCAS, která sleduje přihlášky na britské univerzity, umožňuje hodnotit dopad reformy na první ročník studentů v novém režimu. Podle očekávání se snížily jak počty přihlášených, tak počty přijatých studentů. Ačkoliv by to nahrávalo kritikům reformy, pro dostatečnou vypovídací hodnotu je nutné zvážit údaje za delší období. Obě hodnoty

totiž byly pro podzim 2011 rekordní a pokles pouze naznačuje návrat k normálu.

Pokud pomíneme zahraniční uchazeče, britské přihlášky poklesly mezi roky 2011 a 2012 o 7,6% na 544 800. Z nich univerzity registrovaly 407 400 přijatých, tedy o 5,5% méně. Přitom ještě v roce 2004 se na univerzity hlásilo jen lehce přes 400 000 Britů a přijatých jich bylo méně jak 340 000. Od krize v roce 2008 si mnoho mladých jednoduše vybralo vzdělání jako alternativu k práci. Nový systém financování tento přebytečný nárůst poptávky pouze posouvá k přiměřenějšímu stavu. Tomu odpovídá i fakt, že podíl mladých ve věku 18–19 let, kteří byli přijati, se v roce 2012 dokonce zvýšil, a naopak poklesl počet přijatých ve vyšším věku. Stejně tak se zvýšil podíl přijatých populace ze sociálně znevýhodněných oblastí.

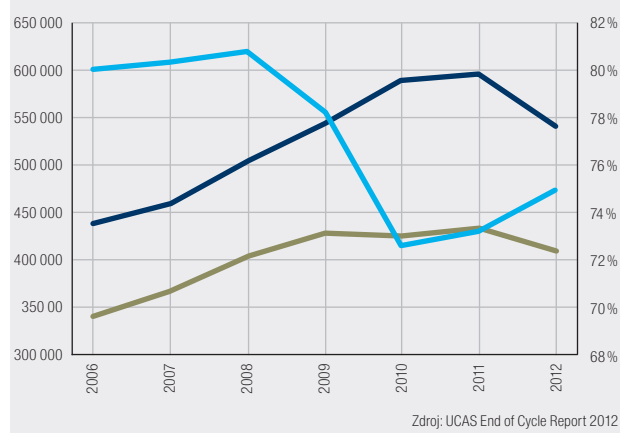
NEPŘÍMĚŘENÁ KRITIKA

Argumenty proti reformě nejsou vedeny z hlediska dostupnosti vzdělání – ta se totiž pro cílovou skupinu středoškolských

Scéna z blízkosti Glasgow University v den, kdy toryové vyzvali studenty k placení školného.

Graf 1 Uchazeči o studium na univerzitách (bez zahraničních)

absolventů nezměnila. Místo toho se negativní ohlasy soustředí na protest proti myšlence, že studenti budou mnohem více zohledňovat finanční přínosy vzdělání.

Jenže přesně to plynající a mnohdy v praxi nepoužitelné vysokoškolské kurzy potřebují. Právě proto by britská reforma mohla sloužit jako výborný příklad pro českého ministra školství.

Itálie 40 dní před volbami

Ve dnech 24.–25. února se v Itálii konají volby do obou komor parlamentu. Kdo má šanci uspět a jaká je nálada ve společnosti?

TATIANA WARTUSCHOVÁ | Autorka je socioložka, pracuje ve společnosti Ipsos, nyní dlouhodobě v Ipsos Italy

IL CAVALIERE JEŠTĚ NENÍ MRTEV?

Chvilí to vypadalo, že Silvio Berlusconi má svá politická léta za sebou. Mnozí snad i věřili tomu, že nebude znovu kandidovat, ale Il Cavaliere, jak se mu tedy v médiích běžně říká, nehodlá jen tak odejít do politického důchodu.

Jak je možné, že ho k zemi nesrazily jeho sexuální a další aféry? Odpověď je celkem prozaická. Jsme v Itálii. A průměrný volič Berlusconiho se řídí podle toho, co vidí a slyší v televizi ovládané právě Berlusconiem, ať už přímo nebo nepřímo. Část mužů se s ním ztotožňuje, protože který muž by nechtěl mít v 76 letech stejný sexuální apetit, obdiv žen, sílu, moc a prestiž, jaké má on. Část voličů bez rozdílu pohlaví, především ale v seniorním věku, jeho aféry s nezletilými neodsuzuje, protože v tom vidí jeho soukromé aktivity. Navíc by si přáli, aby

se jejich dcerám či vnučkám podařilo mít takového bohatého přítele, jakým je právě Berlusconi. Část starších voličů v něm dokonce vidí jakousi paralelu s Mussolinim, a to v tom pozitivním slova smyslu. Když Berlusconi říká: „Já jsem jediná záchrana Itálie,“ Italové mu i po 17 letech věří. Tedy alespoň těch cca 17%, kteří jej momentálně chtějí volit.

Když byl Berlusconi na začátku ledna pozván do pořadu Servizio Pubblico na kanálu LA7, share dosáhl 33,59%. A to byl rekord v historii této televizní stanice. Pořad sledovali jeho příznivci, ale i ti, kterým politická situace v Itálii není lhostejná. Debata trvala 2,5 hodiny. Ti, co ji neviděli v přímém přenosu, si ji následně stahovali na internetu. Berlusconi tak nadále zůstává fenoménem. Opravdu totiž působí jinak než ostatní politici. Jeho silnou stránkou je projevování emocí. Když se díváte na jakoukoli debatu

s ním, můžete si myslet cokoli, ale nuda to rozhodně není. Voliči se s ním snadněji ztotožňují, část mu věří.

Berlusconi navíc působí jako úplný opak seriózního profesora Maria Montiho a suše se tváříciho Pierluigiho Bersaniho, jehož Demokratická strana má podle dlouhodobých výzkumů šanci získat v parlamentu většinu. Bersani patří mezi zkušené politiky, na druhou stranu mu škodí, že opozice za doby Berlusconiho vlády nebyla schopna žádných větších aktivit. Pro Itálii zmítané ekonomickou krizí, zvyšujícími se daněmi a hrozící nezaměstnaností, do-

sahující 10,8% (mezi mladými až 37%), je preference levicových stran nasnadě.

Dalším politikem, který v současné době stojí za zmínku, je Beppe Grillo, který v roce 2009 založil prostřednictvím svého blogu hnutí MoVimento 5 Stelle (M5S). Grillo je původně komik a politický satirik a jeho blog patřil mezi nejnavštěvovanější a nejvlivnější v Itálii. Částečně jej chtějí volit bývalí voliči Berlusconiho, ale pro část elektorátu znamená především protestní volbu k zavedeným stranám. Je však otázkou, jak

Silvio Berlusconi při předvolební kampani.

vážně budou nakonec voliči své rozhodnutí brát.

FAVORITEM JE LEVICE, ALE...

Před nastávajícími volbami se zaregistrovalo 215 politických uskupení. Hned dvě strany, které vznikly po odstoupení Montiho vlády 21. 12. 2012, mají šanci ve volbách do sněmovny uspět. Jedná se o stranu bývalého premiéra Montiho Scelta Civica – Con Monti per L'Italia a hnutí Rivoluzione civile Ingroia.

Výzkumy většiny italských agentur vykazují podobný trend. Největší šanci získat ve sněmovně většinu má Partito

democratico (PD) v čele s Bersaním. Výhodou PD je oproti ostatním stranám i to, že není vázána na jednu osobnost. Pokud by skončil Bersani, nahradil by ho s největší pravděpodobností Renzi, který by byl přijatelnější lídr levice pro většinu Italů, ale levicově orientovaní voliči si v primárkách za lídra vybrali právě Bersaniho. Projevila se zde konzervativnost voličů strany. V době primárek došlo k nárůstu preferencí PD, a to nejen vlivem medializace, ale i díky tomu, že voliči vnímali jednotu strany.

Na druhé místo se dostala Berlusconiho strana Popolo della Libertà (PDL). Stalo se tak poté, co její staronový lídr oznámil svoji kandidaturu, resp. odstoupila Montiho vláda. Vliv na vzestup jejich preferencí má především Berlusconiho neustálá přítomnost v médiích. Podobně jako Montiho strana dosahuje PDL 12%. Naproti tomu po-

KDO BY MĚL BÝT PŘEDSEDOU VLÁDY?

Bersani	31%
Monti	17%
Grillo	10%
Alfano	10%
Tremonti	6%
Ingroia	5%

Zdroj: Ipsos Italy

klesly preference hnutí MoVimento 5 Stelle (M5S), kterému sebral hlasy především Berlusconi. Na počátku ledna ale zabodovalo i hnutí Rivoluzione civile Ingroia.

Tabulka č. 1 Volební preference politických stran

	26. listopad	3. prosinec	11. prosinec	18. prosinec	8. leden	14. leden
PD	34,1%	36,1%	36,4%	36,3%	33,3%	33,4%
PDL	14,1%	13,9%	15,5%	18%	16,1%	17,4%
MoVimento 5 Stelle	18,4%	18,5%	18,3%	13,8%	12,5%	12,5%
Scelta Civica – Con Monti per L'Italia	NA	NA	NA	NA	12,0%	10,9%
Sinistra ecologia e libertà	6,6%	6%	5,6%	5,8%	5,5%	4,9%
Rivoluzione civile Ingroia	NA	NA	NA	NA	5,5%	4,8%
UDC	6,2%	5,2%	5,5%	5,6%	4,3%	4,0%
Lega nord	4,3%	4,9%	4,4%	4,6%	4,0%	5,0%
Ostatní (méně než 4%)	16,3%	15,4%	14,3%	15,9%	6,8%	7,1%

Pozn: NA znamená, že strany v této době ještě neexistovaly. Zdroj: Ipsos Italy

Tabulka č. 2 Preference podle koalic

	sněmovna		senát	
	8. ledna	14. ledna	8. ledna	14. ledna
Strany levého středu	39,8%	39,0%	40,3%	39,5%
Strany pravého středu	23,1%	26,3%	23,8%	26,8%
Střed	17,6%	16,0%	16,6%	14,7%
MoVimento 5 Stelle	12,5%	12,5%	12,2%	12,1%
Rivoluzione civile Ingroia	5,5%	4,8%	5,1%	5,0%
Ostatní	1,5%	1,4%	2,0%	1,9%

Zdroj: Ipsos Italy

Španielska ekonomická paella

Paella je jedným z typických jedál španielskej kuchyne. Recept je jednoduchý – uvarite ryžu a pridajte čokoľvek vhodné, čo doma nájdete. Jedna z verzií jej vzniku rozpráva o tom, ako si služobníci maorských kráľov zhrňali do hrncov zvyšky z kráľovských banquetov a nosili ich domov.

MARTIN VLACHYNSKÝ | Autor je ekonom, analytik INESS

Podobne by sa dal popísať aj stav španielskej ekonomiky. Je to kotel tých najrozmanitejších ekonomických problémov, od realitného kolapsu, cez obrovské utopené vládne investície (vedeli ste, že španielska diaľničná sieť je tretia najdlhšia na svete, dlhšia ako nemecká?) až po zákonník práce, ktorý je neohybný ako vzpierač na baletе. To všetko je zlepené ryžou – eurom do jedného pokrmu. Na rozdiel od paelly nie moc vášneho.

V priebehu roku 2012 sa pozornosť expertov aj verejnosti postupne presu-

nula z Grécka na Španielsko. Hoci Grécko je naďalej populárnym námetom titulkových fotografií, s 2,6% podielom na HDP eurozóny nejde o jej kľúčového ekonomického hýbateľa. Naopak, Španielsko je štvrtou najväčšou ekonomikou eurozóny.

DOMY NA UVEROVOM PIESKU

Postupne sa tam rozhorel boj na troch frontoch, ktorí aj optimistov presvedčil, že Španielsko bez európskej pomoci zbankrotuje. Prvým frontom je realitný sektor a naň napojený

finančný systém. V rokoch 1997–2006 sa vďaka zdanlivo nekonečnému prílevu lacných euro-úverov postavilo ročne 675 000 domov, viac ako v Nemecku, Británii a Francúzsku dokopy. Dnes je v Španielsku odhadom dva milióny prázdnych bytových jednotiek a ceny nehnuteľností stále padajú, v treťom kvartáli roka 2012 stratili oproti predošlému roku 15%.

Realitný boom zanechal stopy na finančnom systéme, ktorý veselo expandoval. V roku 2010 pripadala v Španielsku jedna pobočka banky na 1000 ľudí, kým priemer v EÚ bol 3000 obyvateľov na pobočku. Prudko sa zhoršujúci stav miestnych bánk motivoval Španielsku vládu k vytvoreniu konglomerátu Bankia, ktorý spojil niekoľko chradnúcich bánk pod jednu strechu. Avšak keď sa spojí chromý s bezrukým, tak si hokej nezahrajú. Napriek tomu, že celoeurópskym stres-testom

V ROKOCH 1997–2006

sa vďaka zdanlivo nekonečnému prílevu lacných euro-úverov postavilo ročne 675 000 domov, viac ako v Nemecku, Británii a Francúzsku dokopy. Dnes je v Španielsku odhadom dva milióny prázdnych bytových jednotiek a ceny nehnuteľností stále padajú.

nielsko s dlhom 36% HDP ku hviezdám Únie. Slávu odvíal čas, na konci roku 2013 by mal dlh presiahnuť 90% HDP. Krajina má aj v tomto roku zotrvať v recesii, miera nezamestnanosti v novembri dosiahla 26,6% a za jediný mesiac stúpila o 0,4%. Španielsko sa na finančných trhoch vlečie dopredu ako ranený býk od jednej aukcie krátkodobých poukážok ku druhej. Od oficiálneho čerpania pomoci zo záchranných fondov ho zachránila ECB vyhlásením programu nákupu dlhopisov OMT, po ktorom sa úroky prepadli zo 7,6% až pod 5%. Vláda si dopomohla aj využitím dôchodkového fondu, kde veľká väčšina z ušorených 65 mld. bola „zainvestovaná“ do španielskych dlhopisov. Tento zdroj sa už minul a vláda si musí tento rok požičať 195 mld. eur na svoj chod, čo je 19% HDP. Už len čerešničkou na tejto ekonomickej paelle je viac ako 100 mld. nezaplatených pohľadávok, ktoré voči štátu majú dodávatelia, čo je dvojnásobok predkrízovej úrovne. Zhoršujúca sa platobná disciplína centrálnej vlády a regiónov znamená pre mnohých podnikateľov záhubu.

Španielov bude stáť lepšia budúcnosť ešte veľa potu. Domy, pre ktoré nikdy neexistovali obyvatelia, nové letiská, z ktorých nikdy neodletel jediný pravidelný let, to všetko sú chybné investície, ktoré nečaká nič iné, len totálny odpis. Vysporiadať sa s vysokými stratami a viac menej nevyhnutným miezd a životnej úrovne obyvateľstva bude nesmierne náročná úloha.

Maskovaní demonštranti, zamestnanci z telefónnej spoločnosti Telefónica, protestujú v Barceloně.

Bankia prešla, už po 15 mesiacoch existencie musela požiadať o pomoc. Keďže v podobnej situácii bolo niekoľko ďalších finančných inštitúcií, španielsky bankový systém dostal záchranné koleso v lete 2012 vo forme 100 mld. eur zo záchranných fondov EÚ (dosiaľ vyčerpaných 40 mld). Existujúce straty z nehnuteľností sa do účtovných kníh bánk premietajú veľmi pomaly a to majú ešte ďalší pokles realitného

trhu pred sebou. Už teraz je nesplácaný každý deviaty úver.

CENTRUM VS. REGIÓNY. KTO VIAC ZADLŽÍ?

Druhým frontom sú regióny. Španielsko sa delí na 17 regiónov, ktoré majú vlastné vlády aj rozpočty. Z nich už 9 požiadalo centrálnu vládu o finančnú pomoc, ktorú aj dostali. Špeciálny fond z 18 mld. eur je už takmer úplne vyčerpaný. Na rok 2013 to s nimi nevyzerá o nič ružovejšie a centrálna vláda navyše čelí značným nacionalistickým nepokojom pri akejkoľvek snahe pritlačiť regióny k väčšej fiškálnej zodpovednosti. Najsilnejšie strany v Katalánsku, hoci vzájomne v opozícii, sa po nedávnych voľbách dohodli na ceste ku referendu o nezávislosti.

Tretím miestom krízových bojov je tak v ako ostatných štátoch rozpočet centrálnej vlády. V roku 2008 patrilo Špa-

KRAJINA MÁ AJ V TOMTO ROKU

zotrvať v recesii, miera nezamestnanosti v novembri dosiahla 26,6% a za jediný mesiac stúpila o 0,4%. Španielsko sa na finančných trhoch vlečie dopredu ako ranený býk od jednej aukcie krátkodobých poukážok ku druhej.

Kudy dál v německém politickém marketingu?

Německo čeká důležitý volební rok. Hlavní událostí budou pochopitelně podzimní parlamentní volby. Přibližně ve stejnou dobu se uskuteční i zemské volby v největší spolkové zemi Bavorsku a koncem roku v Hesensku. Ouverturu přitom obstarali již 20. ledna voliči v Dolním Sasku.

MAREK BUCHTA | Autor je marketingový konzultant

DVOJE ROZDÍLNÉ VOLBY

Obecně lze říci, že politický marketing je v Německu na velmi vysoké úrovni. Využívání nejnovějších marketingových technik je kombinováno s typicky německou precizností, profesionalitou a vysokým nasazením. Přesto byly poslední dvojice volby velmi odlišné.

Klání v roce 2005 charakterizovala velká soutěživost, byla to opravdová bitva. Na straně CDU stála tehdy nově vycházející hvězda Angela Merkelová (řčená „Angie“) a proti ní těžkotonážní osobnost bývalého kancléře Gerharda Schrödera. V kampani bylo vidět určité okouzlení nově nabytými možnostmi volební komunikace. Ať již po stránce obsahové – s množstvím pozitivních, ale

i srovnávacích a negativních prvků. Ale též po stránce technické s nově se rozvíjejícím fenoménem využívání internetu, sociálních sítí a dobrovolnických týmů. Kampaně byly intenzivní a se spoustou nápadů. Není divu, že měly velký vliv i na český politický marketing a naše parlamentní volby v roce 2006. ČSSD využila poradce z německé SPD a inspirovala se negativní kampaní Merkel minus. Tu přetavila do první masivní negativní politické kampaně u nás: ODS minus. Ale i ODS se z průběhu německých voleb dokázala poučit a podařilo se jí eliminovat hrozící atak včasným nasazením kontra-kampaně ODS Plus.

Ve výsledku ale volby v roce 2005 vedly v Německu k ustavení velké koali-

ce. To ve značné míře ovlivnilo i komunikaci v následných volbách v roce 2009. Tradiční role vládnoucí strany a silné opozice byly smazány a kampaně se tak neměly o co opřít. CDU neměla téma, SPD neměla dostatečně silného lídra a bála se razantněji zaútočit na svého koaličního partnera. Kampaň byla krátká,

mírná a chyběla možnost změny. Řada argumentů se opakovala u různých stran a chyběl i rétor typu Schrödera. Důležitý a sledovaný televizní diskuzní pořad TV Duel byl v médiích přejmenován na TV Duet. Ve výsledku ztratily obě velké strany, ale zejména SPD. Ze situace profitovala menší uskupení (FDP, zelení, Die Linke), aniž by se o to ale nějak speciálně zasloužila. Volby umožnily vznik černo-žluté koalice CDU FDP s pro nás blízkou přezdívkou „včelka Mája“.

KUDY DÁL V ROCE 2013?

Letošní situace je opět velmi komplikovaná. K aktivnějšímu průběhu volebního klání by měla přispět zejména skutečnost, že SPD je od roku 2009 v regulérní opozici.

Na druhé straně stojí několik méně příznivých okolností. Například termín voleb. Ten sice ještě není v době psaní tohoto článku definitivně určen, ale s největší pravděpodobností to bude 15.

DÁLE JE MOŽNÁ I JISTÁ ÚNAVA

a opakování – Angela Merkelová je sice na vrcholu popularity, ale půjde již do třetích voleb za sebou. Podaří se jí najít dostatek neutuchající energie, která je v moderních kampaních nezbytná? Rovněž okouzlení „obamovskou“ kampaní a sociálními sítěmi je do značné míry pryč. Bude potřeba intenzivně hledat nové možnosti k aktivizaci dobrovolníků i voličů.

nebo 22. září. Na kampaně tedy není prostor, v září bude velmi málo času a kampaně v době letních prázdnin většinou nenacházejí dostatečnou odezvu.

Dále je možná i jistá únava a opakování – Angela Merkelová je sice na vrcholu popularity, ale půjde již do třetích voleb za sebou. Podaří se jí najít dostatek neutuchající energie, která je v moderních kampaních nezbytná? Rovněž okouzlení „obamovskou“ kampaní a sociálními sítěmi je do značné míry pryč. Bude potřeba intenzivně hledat nové možnosti k aktivizaci dobrovolníků i voličů.

Volby všude na světě se stále více stávají soubojem osobností a role lídra je pro dobrý výsledek často zásadní. To řeší hlavně SPD, která si zvolila bývalého koaličního ministra financí Peera Steinbrücka. Ten je znám ráznými názory a po jeho zvolení to chvíli vypadalo, že bude oblíbené kancléřce silným soupeřem. V současné době ale jeho popularita výrazně klesá v souvislosti s informacemi o jeho vysokých vedlejších příjmech z přednášek pro firmy a nevyjasněných sponzorských vztazích. Steinbrück překvapil svoje levicové voliče i požadavkem na zvýšení podle něj nízkého současného kancléřského platu. Angela Merkelová se vyjádřila ústy svého tiskového mluvčího, že je se sedmnácti tisíci euro měsíčně spokojená.

Z malých stran si pozice nabyté v roce 2009 zatím udržela pouze Stra-

na zelených. Ve vážných problémech je zejména FDP, která se v roli menšího koaličního partnera ocitla pod hranou volitelnosti. Nižší celostátní preference má i levicová Die Linke. V průběhu roku 2012 vrcholila popularita Pirátské strany. V některých průzkumech měla více než 10% a prosadila se v řadě zemských voleb. Nyní se ale opět propadla pod hranici pro vstup do Bundestagu. Zatím za obzorem vyčkává málo známé uskupení složené z regionálních politiků a některých bývalých členů CDU, nespokojených s určitými aspekty vládní proevropské politiky Freie Wähler („svobodní voliči“). Ti si již vybudovali silnou pozici v Bavorsku, kde chtějí na podzim dále posílit a nyní se chystají i na vstup na celostátní scénu.

PŘEDEHRA V DOLNÍM SASKU

Výzkumy preferencí se mohou mýlit, a tak se do hledáčku pozorovatelů dostaly lednové zemské volby v Dolním Sasku jako reálný pre-test politické situace. Kampaně z posledních voleb v této spolkové zemi v roce 2008 jsou ukázkovým důkazem o pomíjivosti politického času. CDU tehdy vedl k vítězství nadějný zemský premiér Christian Wulff. Promyšlená a propracovaná kampaně zaměřená na budoucnost Zukunftsland Niedersachsen (Dolní Sasko – země budoucnosti) naznačila další vysoké ambice tohoto politika. Jeho další osobní i politický osud v pozici spolkového prezidenta je ale námětem na románové zpracování. Bude zajímavé sledovat, jestli a jak jeho aféry poznamenají pozici CDU v Dolním Sasku. Budoucnost současné zemské černo-žluté koalice je ale ohrožena, obdobně jako v celostátním měřítku, zejména nízkými preferencemi menšího koaličního partnera FDP. Šanci tak cítí opět SPD a zelení. V souvislosti s tím není úplně bez zajímavosti, že se na kandidátce SPD objeví i současná (již čtvrtá) manželka bývalého kancléře Doris Schröder-Köpfová.

Amnestie na Slovensku

Dvacátým výročím vzniku samostatného štátu nebyla odůvodňována amnestie pouze v České republice, ale rovněž na Slovensku. Je proto na místě pozastavit se alespoň krátce u této slovenské amnestie a shrnout, koho se vlastně týká a jak je na Slovensku vnímána.

LUBOŠ JEMELKA | Autor je právník a politolog, přednáší na CEVRO Institutu a pravidelně publikuje zejména k problematice správního práva

OBSAH SLOVENSKÉ AMNESTIE

Amnestie, kterou při příležitosti 20. výročí vzniku samostatné Slovenské republiky vyhlásil prezident Gašparovič, se týká:

- trestů odnětí svobody pravomocně uložených přede dnem tohoto rozhodnutí, jejichž výkon je podmíněčně odložen,
- nevykonaných trestů odnětí svobody pravomocně uložených přede dnem tohoto rozhodnutí ve výměře nepřevyšující osmnáct měsíců, pokud byl takový trest uložen mladistvému nebo pachateli ve výkonu trestu s minimálním stupněm ochrany,
- trestů vyhoštění pravomocně uložených před 1. srpnem 2004 osobám, které jsou nyní občany jiného státu EU nebo Evropského hospodářského prostoru,
- trestů odnětí svobody pravomocně uložených přede dnem tohoto rozhodnutí za některé vojenské trestné činy.

Ve všech těchto případech bylo stanoveno, že se tresty odpouští a na pachatele se hledí, jako by nebyl odsouzený. Tato amnestie se ovšem nevztahuje na trestné činy s následkem smrti, těžké újmy na zdraví a škody velkého rozsahu (a to bez výjimek) nebo

na tresty zanedbání povinné výživy, ohrožování mravní výchovy mládeže, šíření toxikománie, ohrožení pod vlivem návykové látky apod. Zde však existují výjimky, zejména pro osoby starší šedesáti pěti let, těhotné ženy pečující o další dítě mladší patnácti let nebo osamělé osoby pečující o nejméně dvě děti mladší patnácti let.

Jak je vidět, oproti české amnestii je tato „skromnější“, a to nejen proto, že ta česká promíjí například také nepodmíněné tresty uložené osobám, které dosáhnou v letošním roce 75 let, pokud tresty nepřevyšují 10 let (popř. které dosáhnou 70 let, pokud tresty nepřevyšují 3 roky), ale především proto, že nezastavuje žádná pravomocně neukončená trestní stíhání, tedy neobsahuje tzv. abolicí.

V minulosti slovenský prezident Gašparovič již jednu amnestii udělil,

venská nápravná zařízení tehdy opustilo asi 10 tisíc lidí.

OHLASY SLOVENSKÉ AMNESTIE

Tato amnestie ze dne 2. ledna 2013 vyvolává rozporuplné reakce. I když však má nemálo kritiků, je třeba uvést, že nevyvolává takové negativní ohlasy jako její rozsáhlejší obdoba v Česku (alespoň nebylo zaznamenáno, že by byly kvůli ní z úřadů či škol sundávány obrazy s prezidentem). Je-li totiž na Sloven-

ČL. 102 Odst. 1 PÍSM. J) ÚSTAVY SLOVENSKÉ REPUBLIKY

(zákon č. 460/1992 Zb.) uvádí, že prezident odpouští a zmírňuje tresty uložené soudy v trestním řízení a zahlazuje odsouzení formou individuální milosti anebo amnestie. V odst. 2 se k tomu dodává, že toto rozhodnutí je platné, pokud ho podepíše předseda vlády Slovenské republiky anebo jím pověřený ministr; v těchto případech za rozhodnutí prezidenta odpovídá vláda Slovenské republiky.

ho, aby byl celkový počet vězňů nižší, než je kapacita věznic (po amnestii klesla kapacita věznic z cca 108% na 99%). Opomenuto nebývá ani to, že slovenská amnestie nezastavuje žádná pravomocně neukončená trestní řízení, a nemůže proto znamenat pomyslné zametení některých velkých kauz „pod koberec“. Na druhou stranu zde ale panují obavy ze zvýšené míry kriminality. Současně se vyjadřuje lítost nad promarněným úsilím dostat nyní propuštěné osoby za míře a v amnestii jako takové je spatřován, dle autora oprávněně, políček do tváře spravedlnosti.

NA SLOVENSKU BYLO PROPUŠTĚNO 753 OSOB,

což činí necelých 10 procent všech vězňů. Pro srovnání lze uvést, že v České republice bylo propuštěno bezmála desetkrát tolik osob, což činí cca třetinu všech českých vězňů.

© alswart - Fotolia.com

a to v roce 2004 po nástupu do funkce. Ta se ovšem týkala zejména případů odnětí svobody za trestné činy spáchané z nedbalosti ve výměře nepřevyšující jeden rok, což vedlo k propuštění pouhých dvaceti vězňů. Nejvíce vězňů bylo na Slovensku omilostněno v rámci amnestie z roku 1990, kterou vyhlásil československý prezident Havel. Slo-

sku kritizován rozsah slovenské amnestie, je poukazováno na Českou republiku, jejíž amnestie (vztahující se na více než 32 tisíc lidí) je řádově větší. Pozitivní efekt amnestie bývá spatřován v tom, že pomáhá Slovensku řešit problém přeplněných věznic. Kapacita věznic se sice ani touto amnestií nijak zásadně neuvolnila, nicméně se podařilo dosáhnout to-

CEVROINSTITUT

[vysoká škola]

PRÁVO, POLITOLOGIE, EKONOMIE
PRESTIŽ, VZDĚLÁNÍ A ÚSPĚCH

Již od února 2013!
Přijímačky: 30.1., 14.2.

Bezpečností studia

- **Mgr. studium s uplatněním v perspektivním odvětví:** bezpečnostní složky státu, management bezpečnostních agentur, bezpečnostní útvary firem apod.
- **Učitelé: přední akademici i osobnosti,** jež zastávaly vysoké funkce v rámci bezpečnostních sborů, ve zpravodajských službách, vojenských misích apod.

Den otevřených dveří: 6. února 2013 v 16 hod.

Seminář: **Den bezpečnosti na CEVRO Institutu (8. února 2013)**

- Vystoupí řada bezpečnostních odborníků, včetně gen. Ing. Jiřího Šedivého, Dr. Alexandra Vondry či Dr. Cyrila Svobody.
- Na programu: kurz základů ochrany informací, prezentace nové učebnice Management bezpečnosti a serie přednášek o mezinárodním rámci bezpečnosti a obranném průmyslu.

WWW.CEVROINSTITUT.CZ